

VIER WIJZIGINGEN

hand worden genomen. Dan werd van '43 af ook in de Buitengewesten de bouw van houten schepen, waarmee men in '42 op Java al was begonnen, ter hand genomen. Het werd geen succes. Er waren onvoldoende motoren voor de schepen (een aantal van die welke gereed kwamen, bleek niet bestand tegen de elementen) en de industriële bedrijven welke motoren trachtten te vervaardigen, waren goeddeels afhankelijk van de invoer van machines en machine-onderdelen uit Japan en die arriveerden of te laat of in het geheel niet. Bovendien bleek bij de bouw van nieuwe locale bedrijven dat er een tekort was aan cement en andere bouwmaterialen alsmede aan vrachtauto's die voor de aanvoer moesten zorgdragen. Tenslotte werd op verschillende plaatsen duidelijk dat de Japanners verkeerde locaties hadden uitgekozen. Toen al die gebreken in '44 aan de dag traden, werden nieuwe plannen opgesteld – zij konden niet meer uitgevoerd worden doordat, wegens het naderen van MacArthurs strijdkrachten, de beschikbare scheepsruimte voor militaire doeleinden moest worden gereserveerd.

De tweede wijziging: het verbreken van de bestuursseenheid van Indië, betekende dat er in plaats van één overheid die de situatie kon overzien, drie waren die dat deden en die elk hun eigen belangen lieten prevaleren. Java en de Buitengewesten hadden in bepaalde opzichten steeds elkaars tekorten aangevuld: Java had bijvoorbeeld suiker en zout geleverd aan de Buitengewesten, die Buitengewesten (Sumatra en Borneo) steenkool aan Java. Bovendien waren vooral voor Sumatra de verbindingen met Malakka en Singapore van belang geweest. Voor de interinsulaire scheepvaart, voorzover van betekenis voor de inheemse economie, stonden de Japanners geen zeeschepen af. De gevolgen bleven niet uit: in de Buitengewesten kwam er een groot tekort aan suiker en zout en op Java, waar een steenkoleninvoer van 700 000 ton per jaar was weggevallen (een invoer die hoofdzakelijk nodig was voor de gasfabrieken en de spoorwegen), moesten alle krachten worden ingespannen om de steenkolenmijnen in het zuiden van Bantam uit te breiden. Gestreefd werd naar een jaarproductie van 300 000 ton. Of die gehaald is, is niet bekend – wèl, dat de locomotieven van de weinige treinen die nog reden, meer en meer met hout werden gestookt.

Op Java ging op economisch gebied het verbreken van de bestuursseenheid nog verder. In '42 hadden er de Japanse militaire autoriteiten, niet wetend dat in de oorlog in de *Pacific* het tij al in juni was gekeerd, geen gevaar geducht maar in de tweede helft van '43 gingen zij er rekening mee houden dat het vroeg of laat tot Geallieerde landingen op Java kon komen. Imamoera's opvolger, generaal Harada, had er maar een